

11. <http://lex.justice.md> Legi, Hotărâri de Guvern și alte documente normative.
12. <http://www.cnam.md/> Portalul informațional al Companiei Naționale de Asigurări în Medicină
13. <http://www.cnas.md/>
14. Canadian Medical Association Journal, November 20, 2007 vol. 177 no. 11
15. Seoul Emergency Rescue Service. Clinical policy in emergency medical services. Seoul (SK): The National Medical Center Press; 2004.
16. Journal of the American Geriatrics Society 34:119–126, February 2010, James O. Judge, MD, Gait Disorders in the Elderly.
17. Royal College of Physicians of London, Working Party Report, June 2000. Management of the Older Medical Patient: teamwork in the journey of care – the interface between general (internal) medicine and geriatric medicine.

PRESTAREA SERVICIILOR MEDICALE PROFILACTICE LA NIVELUL ASISTENȚEI MEDICALE PRIMARE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Violeta Panico

Universitatea de stat Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu”

Summary

Providing preventive healthcare services at the primary healthcare level in the european union and Republic of Moldova

The general level of health of a population is an integrated indicator of the overall social development of a country, a reflection of the socio-economic and moral welfare of a society and a decisive factor in the economic, cultural and workforce development potential of a community.

The promotion of healthcare and preventive care involves public health activities both at the local and national levels, activities that focus on reducing risks at the individual level (identify vulnerable groups) and at the population level (mediation of social factors which influence health - poverty, lack of education, unemployment etc.)

In the Republic of Moldova, Primary Healthcare institutions ensure a wide array of preventive medical services in order to prevent, control and monitor diseases that have a major impact on the health of the general public.

Rezumat

Starea sănătății populației este un indice integrat al dezvoltării sociale a țării, o reflectare a bunăstării social-economice și morale, un factor decisiv de influență asupra potențialului economic, cultural și forței de muncă a societății.

Realizarea scopului de promovare a sănătății, precum și de profilaxie a maladiilor, include acțiuni de sănătate publică atât la nivel local, cât și la nivel național axate pe reducerea riscului la nivel de individ (identificarea grupurilor de risc) și la nivel populațional (eradicarea factorilor sociali, ce influențează sănătatea-sărăcia, lipsa educației, șomajul etc);

În Republica Moldova asistența medicală primară asigură o serie amplă de servicii medicale profilactice întru prevenirea, controlul și monitorizarea maladiilor cu impact major asupra sănătății populației.

Actualitatea

Sănătatea cetățenilor este una din principalele priorități ale Uniunii Europene. Politica europeană în domeniul sănătății prevede dreptul tuturor de a avea acces la asistență medicală de înaltă calitate. Prin politica care o promovează, Uniunea Europeană își propune:

-să prevină îmbolnăvirile;

-să promoveze un stil de viață mai sănătos;

-să îi protejeze pe cetățeni de amenințări la adresa sănătății cum sunt pandemiile [13].

În timp ce organizarea și prestarea serviciilor de asistență medicală intră în responsabilitatea statelor membre, Uniunea Europeană contribuie la punerea în comun a eforturilor, cu scopul a face față unor provocări, precum îmbătrânirea populației și problemele asociate acestui fenomen.

Tendențele actuale ale medicinei de familie în Republica Moldova sunt:

-Orientarea spre profilaxie;

-Orientarea spre omul sănătos;

-Orientarea spre promovarea stării de sănătate [8].

Pentru a descrie acestea tendințe, sunt realizate următoarele obiective:

-a prezenta formele, rolul și importanța serviciilor medicale profilactice acordate la nivel de asistență medicală primară în menținerea și îmbunătățirea stării de sănătate a populației în unele țări din lume și Republica Moldova;

-a veni cu concluzii referitor la acțiunile ce se cer și se îndeplinesc în asistența medicală primară în Republica Moldova.

Materiale și metode

Studiul secundar, s-a bazat pe analiza narativă și comparativă a 14 surse științifice publicate în perioada anilor 2001-2010 în literatura universală despre prestarea serviciilor medicale profilactice la nivel de asistență medicală primară.

Rezultate și discuții

La baza măsurilor luate de Uniunea Europeană stă Strategia în domeniul sănătății intitulată ”Împreună pentru sănătate”, care stabilește trei obiective ambițioase menite să-i ajute pe oamenii nu numai să trăiască mai mult, ci și să mențină mai sănătoși:

-ameliorarea sănătății într-o Europă afectată de îmbătrânirea populației;

-protejarea cetățenilor împotriva amenințărilor la adresa sănătății;

-promovarea unor sisteme de sănătate dinamice și a noilor tehnologii [13]

Programul Sănătate în Uniunea Europeană contribuie la îndeplinirea obiectivelor strategiei, venind în completarea și în sprijinul politicilor și măsurilor statelor membre prin:

-protejarea și promovarea sănătății, inclusiv reducerea inegalității în domeniu;

-furnizarea mai multor informații și cunoștințe în domeniul sănătății;

-desfășurarea unor activități de cooperare cu părțile implicate.

În România serviciile preventive urmăresc protejarea și promovarea stării de sănătate și includ:

-Servicii de profilaxie primordială, care urmărește prevenirea apariției și consolidării în populație a unor factori etiologici sau de risc inexistenți anterior;

-Servicii de profilaxie primară, care se adresează omului sănătos pentru a rămâne în continuare sănătos prin:

1.Imunoprofilaxie;

2.Educație sanitară pentru schimbarea comportamentelor nefavorabile sănătății;

3.Supravegherea mediului;

4.Supravegherea aprovizionării cu apă potabilă;

5.Supravegherea colectivității;

6.Supravegherea gravidei și a lăuzei;

7.Supravegherea copilului și a adolescentului.

-Servicii de profilaxie secundară, în scopul depistării precoce a bolii și corectarea abaterilor de la starea de sănătate în vederea limitării consecințelor acestora, prin:

- screening;
- examen medical la angajare
- control periodic.

-Servicii de profilaxie terțiară, care cuprind o serie de activități necesare pentru a preveni complicațiile în cazul în care boala este manifestată deja prin:

1. Aplicarea corectă a tratamentului;
2. Dispensarizare[12,13].

Conceptul de prevenire nu este nou, chinezii au fost primii, care l-au aplicat, ei nu puteau plăti medicul decât dacă îngrijirile acestuia reușeau să împedice apariția bolii.

Consecințele unor deprinderi dăunătoare cum ar fi: sedentarismul, consumul exagerat de alcool, diferite comportamente alimentare, fumatul, au fost cunoscute cu sute de ani în urmă și sunt actuale și astăzi. Chiar dacă nu se cunoștea etiologia sau patologia anumitor boli, prin aplicarea unor măsuri de prevenire, s-a reușit înlăturarea consecințelor lor.

Starea sănătății populației este un indice integrat al dezvoltării sociale a țării, o reflectare a bunăstării social-economice și morale, un factor decisiv de influență asupra potențialului economic, cultural și forței de muncă a societății.

Ocrotirea sănătății și procesul de combatere a maladiilor existente a fost una din prioritățile activității umane din cele mai vechi timpuri în prezent și în viitor.

Sănătatea nu este numai o problemă individuală, ci o problemă complexă, care privește întreaga societate și determină existența fizică a națiunii în continuu. Astfel, suntem obligați să susținem și să promovăm principiile Organizației Mondiale a Sănătății “ Sănătate pentru toți în secolul XXI”. Aceste principii derivă din dreptul fundamental al omului la viață și sănătate, declarat de Organizația Națiunilor Unite[12].

Dezvoltarea societății condiționează o viață sănătoasă și lungă ca una din prioritățile fundamentale ale comunității umane [2]. Medicina de familie este cea mai cost-eficientă formă de organizare a asistenței medicale, care oferă posibilitatea de a vedea persoana, familia integră în sănătate și boală, este medicina de” prevenire”, prin depistarea activă a stărilor premorbide și a bolilor, prin educație sanitară și numeroase activități profilactice [7.11]. Profilaxia, potrivit prevederilor legale, este principiul fundamental în asigurarea sănătății populației .Controlul sănătății este o obligație, în primul rând, a fiecărui individ, responsabil față de el însuși și față de colectivitatea, în care trăiește(în familie, la serviciu etc). Dar fiind faptul, că nu este posibil de a lăsa totul numai la latitudinea și dispoziția a individului, se instituie un sistem riguros, menit să coordoneze sistematic o serie de acțiuni, care să răspundă mai multor necesități, deosebit de diverse, privind acest control medical. Controlul medical profilactic este un control periodic axat mai mult pe factorii de risc, condiționați de mediu, climă, vârstă, sex, factori genetici, regim de viață, consumul de produse cu risc recunoscut pentru sănătate, stres ș.a .

Scopul principal al examinării medicale profilactice este:

1. Cunoașterea ponderii în populație a factorilor determinanți pentru bolile cu impact major asupra stării de sănătate a acesteia, diagnosticarea precoce și monitorizarea acestor boli pentru evitarea deceselor premature;
2. Îmbunătățirea stării de sănătate a populației prin prevenirea, controlul și monitorizarea bolilor cu impact major asupra sănătății.
3. Îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate a întregii populații a țării.

Astfel, evaluarea stării de sănătate a populației Republicii Moldova și a factorilor de risc este obligatorie pentru toată populația, înregistrată pe lista medicului de familie și se efectuează din contul mijloacelor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, programelor

naționale, în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare(Legea ocrotirii sănătății nr.411-XIII din 28 martie 1995;Programul Unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, Ordinele MS nr.225 din 29.04.2011 și nr.743 din 04.10.2011”Cu privire la intensificarea activităților profilactice în asistența medicală primară”,Politica Națională de Sănătate 2007-2021, Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017).

Pentru a-și îndeplini funcțiile, pe care le are în sistemul de sănătate, medicina de familie asigură o serie de servicii profilactice, care constau în:

1. Supravegherea stării de sănătate a populației;
2. Prevenirea maladiilor;
3. Identificarea și combaterea factorilor de risc;
4. Examine medicale de bilanț;
5. Anchete epidemiologice;
6. Activități de prevenție specifice;
7. Educația sanitară a populației;
8. Acțiuni de screening;
9. Promovarea sănătății.

Promovarea sănătății este procesul de împuternicire a cetățenilor de a-și asuma în mod mai serios controlul asupra sănătății proprii și îmbunătățirea acesteia. Programele de promovare a sănătății presupun o planificare minuțioasă, ce include un studiu al necesităților și disponibilității resurselor, precum și consultarea unor parteneri din diverse domenii.

Realizarea scopului de promovare a sănătății, precum și de profilaxie a maladiilor, include acțiuni de sănătate publică atât la nivel local, cât și la nivel național axate pe:

- reducerea riscului la nivel de individ(identificarea grupurilor de risc);
- reducerea riscului la nivel populațional(eradicarea factorilor sociali, ce influențează sănătatea-sărăcia, lipsa educației, șomajul etc);
- folosirea rațională a serviciilor medicale primare.

Menținerea și îmbunătățirea indicatorilor de sănătate contribuie la bunăstarea socială prin impactul asupra dezvoltării economice, competitivității și productivității. Astfel, investiția în sănătate este o contribuție la dezvoltarea umană, la bunăstarea populației. Putem considera volumul investițiilor în sănătate drept un indicator, ce reflectă politica în sfera dată. Studiile despre relația dintre indicatorii sănătății populației și indicatorii economici, mai ales cei care reflectă cheltuielile financiare în sistemul ocrotirii sănătății, prezintă un interes sporit.

În Republica Moldova mai există probleme la compartimentul informării și mobilizării populației, privind necesitatea examenelor profilactice, supravegherii ulterioare a persoanelor în funcție de patologia depistată și riscul determinat.

Concluzii

- 1.Amenințările la adresa sănătății publice constituie un motiv permanent de îngrijorare pentru autoritățile sanitare din toată lumea. UE contribuie la punerea în comun a eforturilor, cu scopul de a face față unor provocări precum îmbătrânirea sănătoasă a populației, depistarea maladiilor canceroase în stadiile incipiente,prevenirea consecințelor grave ale maladiilor cardio-vasculare etc.
2. În Republica Moldova se realizează examenele medicale profilactice, în conformitate cu prevederile actelor normative, programelor naționale de prevenire și combatere a maladiilor cu impact major asupra sănătății.
3. În ultimii ani s-a majorat cuprinderea populației cu examinări profilactice, s-a mărit și numărul persoanelor cu patologii primar depistate, cum ar fi: hipertensiunea arterială, diabetul zaharat, neoplasmale, tuberculoza, glaucomul. Concomitent, apar și unele probleme, care diminuează posibilitățile de cuprindere cât mai eficiente a populației cu control medical profilactic și anume:majorarea bruscă a fluxului de pacienți cu creșterea semnificativă a numărului de investigații efectuate și a cheltuielilor pentru acestea, defectarea periodică a utilajului medical învechit, dificultățile în cuprinderea cu examene medicale profilactice a persoanelor din

grupurile social-vulnerabile, precum și calitatea supravegherii ulterioare în funcție de riscul determinat.

Bibliografie

1. ABABII I., BIVOL G., CUROCICHIN G. , NEMERENCO A. Dezvoltarea medicinei de familie în Republica Moldova. Congresul II al Medicilor de familie din Republica Moldova. Medicina de familie. Chișinău, 2006.
2. CERBU A. Sănătatea Publică a națiunii ca suma sănătăților individuale. Chișinău, 2002.
3. ETCO C. , REABOVA E. , CIOBANU M. Managementul serviciilor în sectorul asistenței medicale primare: cheltuieli, eficiența, calitate. Chișinău, 2000, p 23-42.
4. LEGEA REPUBLICII MOLDOVA. Ocrotirea sănătății. nr. 411-XIII din 28.03.95. art.3(1,2). Orientarea profilactică a asigurării sănătății populației.
5. NEMERENCO ALA. Asistența medicală primară - noțiuni, principii. Chișinău, 2007, p.147.
6. NEMERENCO ALA. Optimizarea serviciilor de asistență medicală primară prin implementarea metodelor manageriale contemporane. Chișinău, 2008.
7. OPREA S., OPREA R., SORINA POP, ONACĂ E. Locul și rolul medicului de familie în cadrul fiului sistem de Sănătate Publică. Clujul Medical 2010, vol.LXXXIII.
8. Ordinele Ministerului Sănătății nr.225 din 29.04.2011 și nr.743 din 04.10.2011 Cu privire la intensificarea activităților profilactice în asistența medicală primară.
9. RESTIAN A. Diagnosticul de Sănătate în Bazele Medicinei de Familie. 2001. București, p111-116
10. POLITICA NAȚIONALĂ DE SĂNĂTATE 2007-2021. Chișinău, 2007.
11. STRATEGIA DE DEZVOLTARE A SISTEMULUI DE SĂNĂTATE în perioada 2008-2017. Chișinău, 2007.
12. STRATEGIA ORGANIZAȚIEI MONDIALE A SĂNĂTĂȚII "SĂNĂTATE PENTRU TOȚI în secolul XXI", 2010.
13. STRATEGIA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII "ÎMPREUNĂ PENTRU SĂNĂTATE" Bruxelles, 2007.
14. TINTIUC D., SAVIN M., MORARU C. Managementul asistenței medicale primare în Republica Moldova. USMF Nicolae Testemițanu. Chișinău. 2005, p280.

REVISTA LITERATURII PRIVIND ASPECTE DE EVALUARE A COMUNICĂRII PENTRU SCHIMBARE COMPORTAMENTALĂ ÎN CONTROLUL TUBERCULOZEI

Svetlana Plămădeală, Viorel Soltan

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

Școala de Management în Sănătate Publică

Summary

Literature review related to aspects of behavior change communication in TB control

Tuberculosis represents a major public health problem for Moldova. In penitentiaries it is tenth times higher than in civil sector due to overcrowding, poor living conditions, inadequate ventilation, stress, poor knowledge and risky behaviors among prisoners [12]. One of the important aspects of international standards, to which Moldova is aligned relates to the behavior change communication. In tuberculosis control, there is an own model developed called advocacy, communication and social mobilization. It is very important to measure and evaluate those efforts in order to understand what the effects and results they produce are at the individual and community levels. The evaluation of communication interventions generates valuable information which can be used for several goals: improving the communication efforts; using data as basis for pledging on the need of those efforts and influencing certain policies;